Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

11. srpnja 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita fizičkih osoba u vezi s obradom osobnih podataka – Uredba (EU) 2016/679 – Članak 2. stavak 2. točka (c) – Područje primjene – Izuzeća – Isključivo osobna ili kućna aktivnost – Članak 4. točka 7. – Voditelj obrade – Bivši posebni skrbnik koji je svoje dužnosti obavljao u profesionalnom svojstvu – Članak 15. – Pristup osobe stavljene pod skrbništvo podacima koje je taj bivši posebni skrbnik prikupio tijekom obavljanja svojih dužnosti”

U predmetu C-461/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landgericht Hannover (tribunal régional de Hanovre, Njemačka), odlukom od 28. lipnja 2022., koju je Sud zaprimio 12. srpnja 2022., u postupku

MK

protiv

WB,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: O. Spineanu-Matei, predsjednica vijeća, J.-C. Bonichot i L. S. Rossi (izvjestiteljica), suci,

nezavisni odvjetnik: P. Pikamäe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Europsku komisiju, A. Bouchagiar, F. Erlbacher i H. Kranenborg, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. točke 7. i članka 15. Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (SL 2016., L 119, str. 1.) (u daljnjem tekstu: OUZP).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe MK, fizičke osobe s prebivalištem u Njemačkoj i stavljene pod skrbništvo, s jedne strane, i osobe WB, njezina bivšeg posebnog skrbnika, s druge strane, u vezi s pristupom osobe WB podacima i informacijama koje se na nju odnose, a koje je prikupila dok je bila zadužena za skrbništvo nad osobom MK.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U skladu s uvodnom izjavom 18. OUZP-a:

„Ova se Uredba ne primjenjuje na obradu osobnih podataka koju fizičke osobe obavljaju u okviru isključivo osobne ili kućne aktivnosti te stoga nije povezana s profesionalnom ili komercijalnom djelatnošću. U osobne ili kućne aktivnosti može se ubrajati korespondencija i posjedovanje adresa ili društveno umrežavanje te internetske aktivnosti poduzete u kontekstu takvih aktivnosti. Međutim, ova se Uredba primjenjuje na voditelje obrade ili izvršitelje obrade koji pružaju sredstva za obradu osobnih podataka za takve osobne ili kućne aktivnosti.”

4 Članak 2. te uredbe, naslovljen „Glavno područje primjene”, predviđa:

„1. Ova se Uredba primjenjuje na obradu osobnih podataka koja se u cijelosti obavlja automatizirano te na neautomatiziranu obradu osobnih podataka koji čine dio sustava pohrane ili su namijenjeni biti dio sustava pohrane.

2. Ova se Uredba ne odnosi na obradu osobnih podataka:

[…]

(c) koju provodi fizička osoba tijekom isključivo osobnih ili kućnih aktivnosti;

[…]”

5 Članak 4. navedene uredbe, naslovljen „Definicije”, glasi:

„Za potrebe ove Uredbe:

[…]

7. ‚voditelj obrade' znači fizička ili pravna osoba, tijelo javne vlasti, agencija ili drugo tijelo koje samo ili zajedno s drugima određuje svrhe i sredstva obrade osobnih podataka; kada su svrhe i sredstva takve obrade utvrđeni pravom Unije ili pravom države članice, voditelj obrade ili posebni kriteriji za njegovo imenovanje mogu se predvidjeti pravom Unije ili pravom države članice;

[…]"

6 Člankom 15. te uredbe, naslovljenim „Pravo ispitanika na pristup", propisuje se:

„1. Ispitanik ima pravo dobiti od voditelja obrade potvrdu obrađuju li se osobni podaci koji se odnose na njega te ako se takvi osobni podaci obrađuju, pristup osobnim podacima i sljedećim informacijama:

[…]

3. Voditelj obrade osigurava kopiju osobnih podataka koji se obrađuju. […]

[…]"

Njemačko pravo

7 Članak 1896. stavak 1. prva rečenica Bürgerliches Gesetzbucha (Građanski zakonik), u verziji objavljenoj 2. siječnja 2002. (BGBl. 2002 I, str. 42.) (u daljnjem tekstu: BGB) predviđa da, kada punoljetna osoba zbog duševne bolesti odnosno tjelesnog, intelektualnog ili mentalnog oštećenja ne može u potpunosti ili djelomično obavljati svoje poslove, sud koji odlučuje o pitanjima skrbništva na njezin zahtjev ili po službenoj dužnosti imenuje posebnog skrbnika.

8 U skladu s člankom 1897. stavkom 1. BGB-a, sud koji odlučuje o pitanjima skrbništva imenuje posebnim skrbnikom fizičku osobu koja u pravnom pogledu može brinuti o poslovima osobe stavljene pod skrbništvo i osobno skrbiti o njoj. Stavak 6. tog članka određuje da se osoba koja obavlja dužnosti posebnog skrbnika u okviru svojih profesionalnih djelatnosti može imenovati posebnim skrbnikom samo ako ne postoji nijedna druga osoba koja je sposobna obavljati dužnosti posebnog skrbnika na dobrovoljnoj osnovi.

9 U skladu s člankom 1902. BGB-a, posebni skrbnik u okviru svojeg područja djelovanja zastupa osobu stavljenu pod skrbništvo u sudskim i izvansudskim stvarima.

Glavni postupak i prethodna pitanja

10 Osobu WB, njemačkog odvjetnika koji je spadao u krug bliskih osoba osobe MK, imenovao je njemački sud da u okviru svojih profesionalnih djelatnosti određeno vrijeme obavlja dužnosti posebnog skrbnika osobe MK, sve dok ne bude razriješen dužnosti i ne bude imenovan novi posebni skrbnik.

11 Osoba MK želi podnijeti sudski zahtjev za pružanje uvida u konačni račun i pristup, u skladu s člankom 15. OUZP-a, osobnim podacima koji se na nju odnose, a koje je osoba WB prikupila tijekom obavljanja navedenih dužnosti.

12 U tu je svrhu osoba MK podnijela zahtjev za besplatnu pravnu pomoć Amtsgerichtu Hannover (Općinski sud u Hannoveru, Njemačka), koji je odbio taj zahtjev u dijelu u kojem se odnosio na podnošenje zahtjeva za pristup na temelju članka 15. OUZP-a jer posebni skrbnik koji obavlja svoje dužnosti u okviru svojih profesionalnih djelatnosti nije „voditelj obrade” u smislu članka 4. točke 7. te uredbe. Osim toga, navedenom uredbom uređuje se odnos između ispitanika i voditelja obrade. Međutim, na temelju članka 1902. BGB-a, zakonito imenovani posebni skrbnik zakonski je zastupnik ispitanika. Slijedom toga, posebni skrbnik može obrađivati osobne podatke koji se odnose na tu osobu u ime navedene osobe a da pritom ne postoji „suprotstavljeni odnos posebnog skrbnika i ispitanika”, u skladu s izrazom upotrijebljenim u sudskoj praksi njemačkih sudova.

13 Osoba MK osporavala je pred sudom koji je uputio zahtjev odbijanje njezina zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć.

14 Taj sud dvoji o tome može li se osoba koja je profesionalno obavljala dužnosti posebnog skrbnika smatrati „voditeljem obrade”, u smislu OUZP-a.

15 Osim toga, navedeni se sud pita primjenjuje li se, s obzirom na članak 2. stavak 2. točku (c) UZOP-a, ta uredba u glavnom predmetu, s obzirom na to da je osoba WB spadala u krug bliskih osoba osobe MK, a da pritom nije formalno postavio prethodno pitanje u tom pogledu.

16 U tim je okolnostima Landgericht Hannover (Zemaljski sud u Hannoveru, Njemačka) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Je li zakonski imenovani posebni skrbnik, koji profesionalno obavlja tu djelatnost, voditelj obrade u smislu članka 4. točke 7. [OUZP-a]?

2. Je li on dužan omogućiti pristup u skladu s člankom 15. OUZP-a?”

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

17 Prema mišljenju Europske komisije, zahtjev za prethodnu odluku nije u skladu s člankom 94. točkom (c) Poslovnika Suda jer ne sadržava dovoljan opis razloga koji su naveli sud koji je uputio zahtjev da se zapita o tumačenju predmetnih odredaba prava Unije, s obzirom na to da taj sud samo kritizira odluku Amtsgerichta Hannover (Općinski sud u Hannoveru), bez iznošenja razloga na temelju kojih je posumnjao u njegovo tumačenje OUZP-a.

18 U tom pogledu valja podsjetiti na to da potreba za tumačenjem prava Unije koje će biti korisno nacionalnom sudu zahtijeva da on odredi činjenični i zakonodavni okvir unutar kojeg se nalaze pitanja koja postavlja ili da barem objasni činjenične tvrdnje na kojima se ona temelje. Zahtjevi u vezi sa sadržajem zahtjeva za prethodnu odluku kojih, u okviru suradnje uspostavljene člankom 267. UFEU-a, sud koji je uputio zahtjev mora biti svjestan i kojih se mora strogo pridržavati izričito su navedeni u članku 94. Poslovnika Suda (presuda od 5. srpnja 2016., Ognjanov, C-614/14, EU:C:2016:514, t. 18. i 19. i navedena sudska praksa).

19 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev pita se je li pravilno tumačenje odredbi UZOP-a koje je dao Amtsgericht Hannover (Općinski sud u Hannoveru), prema kojem ta uredba u biti nije primjenjiva na glavni postupak te se, u svakom slučaju, bivši posebni skrbnik ne može smatrati „voditeljem obrade” u smislu navedene uredbe. Iako je točno da sud koji je uputio zahtjev ne

iznosi razloge koji ga dovode u sumnju u to tumačenje, ostaje činjenica da precizno iznosi obrazloženje koje je slijedio Amtsgericht Hannover (Okružni sud u Hannoveru), što nam omogućuje razumijevanje opsega postavljenih pitanja.

20 Osim toga, tumačenje tih odredbi relevantno je za odlučivanje u glavnom postupku jer se zahtjevom za besplatnu pravnu pomoć koji je podnijela osoba MK želi podnijeti zahtjev koji se temelji na članku 15. OUZP-a, čija primjena pretpostavlja tumačenje pojma „voditelj obrade" u smislu članka 4. točke 7. te uredbe.

21 Stoga je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

O prethodnim pitanjima

22 Svojim pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. točku 7. OUZP-a tumačiti na način da bivšeg posebnog skrbnika koji je svoje dužnosti u vezi s osobom stavljenom pod njegovo skrbništvo obavljao u profesionalnom svojstvu treba smatrati „voditeljem obrade", u smislu te odredbe, osobnih podataka te osobe s kojima raspolaže, i da takva obrada mora biti u skladu sa svim odredbama te uredbe, među ostalim njezinim člankom 15.

23 Uvodno valja pojasniti, kao odgovor na dvojbe koje je taj sud izrazio u pogledu primjenjivosti OUZP-a na spor koji se pred njim vodi, da se, u skladu s člankom 2. stavkom 2. točkom (c) navedene uredbe, čiji je doseg pojašnjen u njezinoj uvodnoj izjavi 18., ta uredba ne primjenjuje na obradu osobnih podataka koju fizičke osobe obavljaju u okviru isključivo osobne ili kućne aktivnosti te stoga nije povezana s profesionalnom ili komercijalnom djelatnošću.

24 Ta se odredba ne može tumačiti na način da se njome iz područja primjene OUZP-a isključuje djelatnost posebnog skrbnika koju u profesionalnom svojstvu obavlja fizička osoba.

25 Okolnost, koju navodi sud koji je uputio zahtjev, da je posebni skrbnik o kojem je riječ u glavnom postupku odabran unutar kruga bliskih osoba osobe stavljene pod njegovo skrbništvo ne može dovesti u pitanje taj zaključak.

26 Kad je riječ o pitanju treba li bivšeg posebnog skrbnika koji je svoje dužnosti u vezi s osobom stavljenom pod njegovo skrbništvo obavljao u profesionalnom svojstvu smatrati „voditeljem obrade" osobnih podataka te osobe, valja istaknuti da posebni skrbnik, zbog zadaća koje su mu povjerene nacionalnim pravom, provodi različite aktivnosti za navedenu osobu, u okviru kojih također utvrđuje svrhe i načine obrade osobnih podataka te osobe, u smislu članka 4. točke 7. OUZP-a.

27 Dvojbe suda koji je uputio zahtjev proizlaze iz okolnosti da je, u skladu s pravilima njemačkog prava kojima se uređuje skrbništvo, posebni skrbnik zakonski zastupnik osobe stavljene pod njegovo skrbništvo i da djeluje za njezin račun i u njezino ime.

28 Međutim, kao što to pojašnjava sam taj sud, u ovom slučaju osoba MK u svakom slučaju zahtijeva pristup osobnim podacima koji se na nju odnose, a s kojima ne raspolaže njezin trenutačni, nego njezin bivši posebni skrbnik, osoba WB, koja je sada razriješena dužnosti, a još uvijek raspolaže tim podacima.

29 Kao što primjećuje Komisija, bivši posebni skrbnik stoga je treća osoba u odnosu na osobu koja je u prošlosti bila pod njegovim skrbništvom.

30 Iz toga slijedi da bivšeg posebnog skrbnika koji je svoje dužnosti u vezi s osobom stavljenom pod njegovo skrbništvo obavljao u profesionalnom svojstvu treba smatrati „voditeljem obrade" osobnih podataka te osobe s kojima raspolaže, te da je, slijedom toga, dužan obrađivati te podatke u skladu s OUZP-om i, konkretno, obvezama koje ima na temelju članka 15. te uredbe, kako su eventualno ograničene u skladu s člankom 23. te uredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 16. siječnja 2024., Österreichische Datenschutzbehörde, C-33/22, EU:C:2024:46, t. 54. do 56.).

31 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 4. točku 7. Uredbe 2016/679 treba tumačiti na način da bivšeg posebnog skrbnika koji je svoje dužnosti u vezi s osobom stavljenom pod njegovo skrbništvo obavljao u profesionalnom svojstvu treba smatrati „voditeljem obrade", u smislu te odredbe, osobnih podataka te osobe s kojima raspolaže, i da takva obrada mora biti u skladu sa svim odredbama te uredbe, među ostalim njezinim člankom 15.

Troškovi

32 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

Članak 4. stavak 7. Uredbe (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka),

treba tumačiti na način da:

bivšeg posebnog skrbnika koji je svoje dužnosti u vezi s osobom stavljenom pod njegovo skrbništvo obavljao u profesionalnom svojstvu treba smatrati „voditeljem obrade", u smislu te odredbe, osobnih podataka te osobe s kojima raspolaže, i da takva obrada mora biti u skladu sa svim odredbama te uredbe, među ostalim njezinim člankom 15.

Potpisi